

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA ȘI ȘCOALA“

Ear banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Școalele noastre.

(¹/₂) Oameni înzestrați de Dumnezeu cu forțe intelectuale-morale superioare nivelului comun, mențiți au fost adeseori să ajungă în fruntea instituțiilor omenesti. Și cu cât dânșii au ajuns a fi mai sus puși, cu atât activitatea lor, opera lor a ajuns mai mare, mai importantă pentru progresul societății, pentru înaintarea omenirii.

Oameni mari, încunjuțați de vecinică aureolă pentru posteritate, au fost și vor fi, fără îndoială, pururea, marii dascăli, ocârmuitori și conducători ai culturii.

Dar' deoare-ce superioritatea față cu nivelul comun este un deosebit dar, iar' viața lumească e o învălmășală continuă, adeseori se întâmplă, în cursul evoluției istorice, că adevărate somități rămân în întunec și se ridică, domină și cârmuesc uneori curente, a căror tărie nu este în idei, ci în fanatism deplasat...

Învățământul este mama progresului. Sub învățământ însă, în sensul real al cuvântului, nu înțelegem îngrămădirea de cunoștințe felurite, de matematici de ex. de limbi, etc., ci dezvoltarea intelectualității prin o armonică și sistematică înmagazinare de cunoștințe, pentru dezvoltarea judecării clare, pentru deșteptarea simțirilor inoblatoare și pentru dezvoltarea energiei conștiente de muncă.

Ce ne pune în perspectivă proiectul de reformă a învățământului poporal, din toate acestea?

Ne pune în perspectivă, cel puțin nouă, școlilor confesionale, o ocupațiune intensă cu limba

maghiară, într'o măsură care nu-și are seamă în organizarea învățământului în nici o țeară.

În astfel de împrejurări dar', unde va putea fi loc pentru o armonică dezvoltare a feluritelor cunoștințe necesare pentru viață, cultură și progres: a judecării, etc.?

Nu acestea le urmăresc, nu acestea ni-le doresc succesorii marelui Eötvös, ci—să știe vorbi și scrie exact ungurește elevii cari vor termina școala noastră poporală confesională română! Că aceasta s'ar putea ajunge prin școala elementară, sunt sigur, că nici plămăditorii proiectului nu o cred.

Pentru ce dar' această schingiuire fără folos?

Sunt, cum am zis, personalități sus puse și hotărâtoare în câte un domeniu al vieții publice, cari merg inconștient, ridicați și răpiți de curente bolnave; — dar' cari curente, ca valurile de mare, nu pot fi împedecate în avântul lor, deși se îndreaptă drept spre zdrobitoarele stânci...

Apucată pe un astfel de curent o modestă barcă, în ce chip va putea ea să se țină?

Curentul nu-l va putea schimba; dar' prin sforțări uriașe, vâslașul va ști să-și taie drum printre valuri, având ochii ațintiți spre farul luminos din înălțime, care marchează portul odihna mântuitoare.

Credința în zilele de-apoi ne este farul, tăria.

Sfințirea bisericii din Tămașda.

O mică comună, și aceea mixtă; români ortodocși și maghiari calvini, de tot cam 1500 suflete, dintre cari jumătate ai noștri și jumătate străini, cu un harnic preot și învățător, și un po-

por bun și credincios, icuit între Salonta, Zerénd, Sarkad ș. a., tot atâtea cuiburi puternice ale maghiarismului. Aceasta este Tâmașda.

Alexandru Vașadi, preotul acestei comune, om din generația mai nouă, cu zel apostolesc a știut îndulci cătră biserică pe poporul său atât de expus influințelor străine, care fără repartiție deosebită, a renovat și împodobit mica biserică, în care se vestește ortodoxia în mijlocul puternicelor comune calvine din preajma Salonteii. Aceasta biserică o a sfințit Pr. Sf. Sa Domnul Episcop Ioan I. Papp, în Dumineca dinaintea Înălțării Sf. Cruci.

Nu este pomenire despre aceea, să fi mai umblat arhieru ortodocs prin acea parte mărginașe a Bihariei și păstorul cel bun a auzit glasul duios al oilor sale resfirate printre străini, a descins între ele cu glasul său dulce, cu care a deschis inimile, în cari a sămănat sămânța ortodocsiei și iubirei de neam, dragostea împrumutată creștinească între toți și toate, și toate spre mărirea lui Dumnezeu.

La »Astra« în Timișoara s'a făcut vorbă de lipsa prelaților nostri dela adunarea generală, special a P. S. Sale Domnului nostru Episcop Ioan I. Papp. Iată de ce a trebuit să lipsească Episcopul nostru dela adunarea generală a »Astrei«. A plecat să adune oile cele ispitite de spiritul timpului, cum e socialismul, anabaptismul ș. a., că mai mare lipsă aveau acele suflete de mângăere și întărire decât floarea inteligenței române, însăși însuflețită de idealurile naționale.

Sâmbătă în 11 Septemvrie a plecat Preasfințitul din Arad. La Kőtegyán a fost întâmpinat de poporul din Micherechi în frunte cu protopresbiterul Nicolae Roxin. Preasfințitul nu a omis a ținea și aici o instructivă cuvântare poporului adunat la gară. Insoțit apoi de suita sa și anume Vicarul Orăzii-mari Vasilie Mangra, directorul seminarial Roman Ciorogariu, protopresbiterii Constantin Gurban, Toma Păcală, Nicolae Roxin, arhivarul George Papp, protodiaconul Dr. Iustin Suciuc și de lungul șir de căruțe a Micherechenilor, a plecat pe căruțele Baronului Liptai puse la dispoziția Episcopului și suitei sale. La hotarul Tâmașdei a fost întâmpinat de protopretorele din Salonta, directorul domeniului Br. Liptai cu amplexii săi, de un lung șir de căruțe cu banderiu în frunte.

Nobilul Br. Liptai, care are inimă pentru popor și biserică lui dar și însuși a contribuit din prisosință la zidirea casei parohiale, a pus la dispoziția Preasfințitului castelul său în care a fost găzduit cu toată onoarea.

Sfințirea bisericii și Sf. Liturghie a săvârșit-o P. S. Sa cu asistența P. C. Sale vicar Vasilie

Mangra, directorul seminarial Roman Ciorogariu, protopresbiterii Constantin Gurban, Toma Păcală, Nicolae Roxin, arhivarul George Papp, parochul locului Alexandru Vașadi, parochul Ciumeghiului G. Roxin și protodiaconul Dr. Iustin Suciuc. În decursul serviciului divin a fost sfințit întru diacon Romul Ganeă, ales preot în Ohaba-sârbească; ear' clericul de cursul al III-lea Lazar Iacob întruceteț.

Preasfințitul a stors lacrimi de bucurie din ochii credincioșilor prin strălucita-i cuvântare, cu care a atins mințile și inimile poporului, care ca fascinat asculta cuvintele înțelepciunii eșite din rostul arhierului. Păreau a zice: nici odată nu am auzit glas ca și acesta.

Intreaga comună a fost îmbrăcată în haină de sărbătoare și eșirea din comună a devenit și mai pompoasă decât intrarea, lumea alerga după Arhieru, dovadă că sămânța bună s'a sămănat în Tâmașda și aceea a aflat acolo pământ roditor.

La mulți ani stăpâne, să mai poți săvârși de aceste acte mărețe întru preamărirea lui D-zeu.

Oaspele.

Chestiunea gramaticii în școala poporală.

Tema fiind actuală, ni se impune ca datorință să ne ocupăm de dânsa. Ni se impune cu atât mai vârtos, că unii sunt de părerea să fie scoasă gramatica dintre disciplinele școalei populare, ear alții, recunoscând importanța gramaticii în școala poporală, zilnic se plâng, că nici într'un chip nu pot produce rezultatele dorite.

A omite gramatica din școala poporală nu ar însămna altă, decât a înmormânta scopul suprem al școalei. Cine nu recunoaște, că gramatica este știința, care ne învață a vorbi și a scrie corect? Și dacă acesta este scopul gramaticii, atunci prin ce ne garantează, cei-ce nu iubesc gramatica, că și fără ea vom putea ajunge la rezultatul, ce dânsa ni-l asigură? Așa cred, că ori-ce motive ar aduce cineva pentru abandonarea gramaticii din școala poporală, nu înseamna altă, decât numai vorbe, ca să fie vorbit.

Când ne spune un elev, d. e. ca »Zicerea se scrie la început cu literă mare,« ne spune o lege gramaticală. Când ne spune mai departe, că unde trebuie pus punct, virgulă etc. ne spune tot atâtea legi gramaticale, fără cari o scriere corectă nici că se poate presupune.

Prin conversații ne putem însuși o limbă respective o vorbire frumoasă, însă nici odată și o scriere corectă! Prin o cetire estetică și logică ni-se desvoaltă simțul de limbă, dar nici-

când prin cetire numai nu vom învăța și a scrie corect.

Cetind elevii vr'o lectură, oare nu se vor afla unii dintre ei, cari ne vor pune întrebarea: »Dar aci, pentru ce e literă mare? Dar aci pentru ce sunt două puncte?» etc. Așadar cetind elevii o lectură se naște în ei curiozitatea, că pentru-ce e scris așa și nu altcum? Cetind deci elevii o lectură se naște întrânșii momentul psihologic: *interesul*. Și dacă chiar micii copilași se interesează de scumpa lor limbă, atunci noi să fim tiranii, cari să li-o luăm dela gură.

Gramatica are să ocupe locul prim între disciplinele școlii, căci numai prin o vorbire și scriere corectă se pot preda celelalte discipline.

Cum am rămânea apoi cu scrisul?

Copilașii, deodată cu cetirea, învață și a scrie, cu acea deosebire, că ei nu scriu corect. Ne rămâne a-i învăța.

Fiind-că simțul de limbă se desvoaltă prin conversații și cetirea de lecturi, va trebui, ca și scrisul să-l luăm din vorbire și cetire. Aceasta o vom face așa, că după ce am cetit cu elevii o lectură și după ce am făcut și analiza logică, vom căuta, cum e scrisă cutare vorbă din lectură, apoi numaidecât acea vorbă o vom pune pe tabla cea mare. Vom mai scrie apoi pe tablă mai multe vorbe de asemenea natură. Dupăce acestea le vom analiza vom scoate legea, dar așa, ca aceea să fie spusă cât se poate de simplu. În ăst mod am purcede la ziceri, la punctuațiuni etc. Acesta ar fi procesul.

Ne rămâne să știm, că cum să ajungem la rezultat mai ușor.

Multe lucrări se pot rezolva în multe chipuri. Oamenii însă, ca să ajungă mai siguri și mai ușor la rezultate, totdeauna au căutat calea cea mai scurtă. Așa și în știință.

Să luăm bună-oară un exemplu din Aritmetică, ce se poate rezolva pe două căi — și să vedem calea cea mai scurtă. Să zicem: La 64 să mai adaogem pe 64, la sumă iar pe 64 și apoi înc'odată pe 64. Astfel am căpăta: $64 + 64 + 64 + 64 = 256$. — Dar' dacă pe 64 acesta l'am lua de vr'o 95 de ori ca adend, sigur n'am avea tablă, pe care să înșirăm acești adenzi.

Înțelepții vremurilor au aflat legea, că dacă ne vin înainte mai mulți adenzi tot de-un fel, atunci pe respectivul adend îl scriem numai odată, iar' pe acesta îl multiplicăm cu numărul ce ne arată, de câte-ori a trebuit pus acel număr, ca adend. În ăst mod avem: $64 \times 4 = 256$. Cât e de rațional. Am cruțat în timp și am cruțat în spațiu.

În școala poporală, și gramatica se poate simplifica.

Știm cu toții, că gramatica e împărțită în sintacsă și etimologie. Dacă vom analiza raportul dintre sintacsă și etimologie, vom constata, că ambele duc la unul și același scop. Cel mai mare scop e: să-l învățăm pe băiet a scrie corect. Observ, că aceasta o zic numai pentru școala poporală și nici-decum pentru școalele secundare, unde sintacsă pune pond și pe topică, pe care elevii școlii poporale o învață conversând și cetind, iar' nu prin regule seci, cari nu sunt pentru școala poporală elementară.

Pentru școala poporală deci, sintacsă și etimologia au unul și același scop, decât că căile ce duc la scop, difer. Una e mai grea, iar alta e mai ușoară.

Fiind-că lumea de azi caută simplificare pe toate căile, de ce să nu se poată simplifica și gramatica în școala poporală? De ce să mergem pe 2 căi la unul și același scop? Trebuie să mergem numai pe o cale și încă pe cea mai scurtă și mai sigură. Aceasta o vom putea face, *dacă gramatica o vom preda pe basă pur etimologică*. Nici chiar definițiunea zicerilor să nu o luăm din sintaxă, ci să ni-o formulăm, conform priceperii elevilor, așa că acele definițiuni să fie cât mai simple și cât mai aperceptive. — Astfel când vom zice: *Când zicem ceva despre o ființă sau un lucru, facem o zicere*, e cum mult mai rațional pentru copil, decât a zice: *O cugetare rostită prin graiu sau scriere se numește zicere*.

Las să urmeze un exemplu de analiză, așa cum analizază elevii mei:

»Școlarul scrie, cetește, socotește și cântă.«
Elevul zice: Aceasta e o zicere, pentru-că am zis ceva deapre o ființă. E zicere contrasă, pentru-că în ea se află mai multe vorbe tot-de-un fel. Acele vorbe de un fel sunt verbe în timpul de față, persoana a treia. În zicerea aceasta sunt 1, 2, 3, 4, 5, 6, vorbe. (Urmează silabele, literele și apoi părțile vorbirei). Vorba, »Școlarul« am scris-o cu literă mare, pentru-că zicerea la început se scrie cu literă mare. Între vorbele »scrie,« »cetește,« »socotește« am pus virgulă, pentru-că între vorbele de un fel se pune virgulă. Între »socotește și cântă« nu am pus virgulă, pentru-că între acestea vorbe se află conjucția „și,“ înaintea, căreia nici odată nu se pune virgulă. După »cântă« am pus punct, pentru-că după zicere tot-de-una se pune punct.“

În zicerea de față am omis partea sintactică; subiectul și predicatele. Nici nu au nici un scop, ci mai mult ar face numai încurcături, căci sintaxa cere multe și încă foarte multe reguli, cari pentru copii sunt numai frase goale. — Pot ajunge la scop prin etimologie, de ce dar și sintaxa? De ce să merg dela Arad la Oradie pe la Cluj, când știu, că mai iute ajung pe la Ciaba?

Propunând gramatica pe basă pur etimologică, nu ne vom plânge, că nu putem ajunge la rezultatul dorit.

Opt ani am propus gramatica: sintaxa cu etimologia, — rezultat? Un an am propus gramatică: pe basă pur etimologică, — am ajuns la mai mult decât m'am fost așteptat.

Ideea nu-i a mea, dar' am acceptat-o, căci e potrivită.

N a d a b, Septembrie 1904.

Dimitrie Boariu,
incățător.

Predică.

Despre înjurătură (sudalmă).

Iubiților creștini!

La evang. Marcu c. 7. 35., scris este: „Și îndată i-s'a deschis graiul și i-s'a deslegat legătura limbii și vorbea bine“. Bine știm, că surdo-mutul din evanghelie îndată ce din îndurarea lui Dumnezeu i-s'a deschis graiul a început a vorbi, și ca unul care o parte din viață și-a petrecut-o în năcaz, îndată ce a știut vorbi a știut și judeca, că D-zeu cu noi mare bunătate face când ne deschide graiul spre vorbire, ochii spre vedere și urechile spre auzire, când noi unul altuia prin vorbire ne putem plânge năcazurile și suferințele, putem cere sfat unul dela altul, iar mai presus de toate acestea când știm, că prin vorbire noi putem preamări și lauda pe Dumnezeu în rugăciunile și cântările noastre. O Doamne! Dar' câte sunt faptele Tale, cari toate dela Tine își au viața, sănătatea, norocul și toate bunătățile, și cu toate astea cât de puțin e numărul acelora, cari pre Tine să Te preamărească Tine să Ti-se închine; dar' cu atât mai mult e numărul acelora cari în loc să fie cu mulțămită pentru bunătățile primite dela Tine, pe Tine Te înjură, pe preoții Tai îi necinstesc iar sf. biserică și legea părintească o calcă sub picioare?

D'apoi ce cugetați iubiților mei, D-zeu pentru aceea ne-a dat nouă gură spre vorbire ca cu aceea noi să blăstămăm și să înjurăm pe D-zeu și pe binefăcătorii nostri? Așa că nu, ci ca să ne ajutăm unii pe alții și cu toții să preamărim pe D-zeu. Nu un cias ci o zi mi-ar trebui să vă vorbesc despre păcatele ce le facem cu gura și slăbiciunile ei să vi-le amintesc. Astăzi însă numai despre o slăbiciune a ei voesc a vă vorbi, și anume despre *păcatul înjurăturii*, ce noi cu limba facem. Multe stele lucesc pe ceriu, dar' eu cred, că e mai mare numărul înjurătorilor, căci înjurătură auzim noi în casă și pe câmp, pe stradă și în tot locul, dar' apoi când auzim înjurând pe D-zeu și sf-ta biserică, oare nu ne dăm seamă, că aceasta e unul dintre cele mai mari păcate, prin care vătămăm pe D-zeu ca pe binefăcătorul nostru al tuturor? Eu, vedeți iubiților mei, știu înainte, că aceasta învățatură a mea nu prea mult folos va avea înaintea multora dintre voi, cuprinsă fiind inima multora dintre voi de învățăturile rele ale proorocilor mincinoși, dar' fiind-că ca unui preot mi-e datorința atât în biserică cât și afară de biserică, cu vreme și fără de vreme, răul a-l îndrepta, pe neascultători a-i înfrunta, mi-e dato-

rința a iertui și plevi din inimile voastre neghina păcatului, vă rog ca pe fiii mei credincioși a vă reținea dela înjurătură, dar' totodată și dela beuturi, căci veninul beuturii de multe ori strică cinstea omului, căci pe când omul prin înjurătură își perde credința în D-zeu, tot pe atunci unii ca aceștia își perd toată cinstea și înaintea pruncilor, dându-le prin aceasta ca părinți pruncilor pildă și învățatură rea.

Sau doar' aceea nu știu părinții, că prin înjurătură și mai vartos prin a înjura pe Dumnezeu și celea sfinte, ei își pierd puterea, prin care se poate mijloci tot felul de dăruri Dzeești? Căci, ce n'a dobândit maerea hananiencă prin puterea credinței? Ea sa rugat de Dl Hristos să-i vindece fata, care să îndrăcea. De 3 ori fu respinsă, de 3 ori s'a rugat crezând tare, că Dl Hristos îi poate vindeca fata, și în urmă a dobândit ceea-ce a cerut, zicându-i Dl Hristos: „O *muliere, mare este credința ta, fie ție, cum voești.*“ (Mat. 15, 28.)

Ce n'a dobândit prin puterea credinței femeia ce pătimea de curgere de sânge? 12 ani a fost bolnavă, și-a spesat averea cu medicii, și totuși nu s'a vindecat. Dar după ce sa atins de poala hainei Dlui Hristos, crezând în dânsul, ia zis Mântuitorul: *Cutează ție! credința ta te-a mântuit.*“ (Luca 8, 48.)

Ce n'a dobândit Marta prin puterea credinței? Fratele ei Lazar era mort de 4 zile, dar având credință tare în Iisus Hristos, ceia-ce au arătat prin cuvintele: „*Doamne! cred, că tu ești Hristos fiul lui Dzeu celui viu*“ a dobândit aceea, că Dl Hristos a înviat pe Lazar din morți.

Astfel de credință ar trebui să aveți fiecare tată și mamă, că pruncii voștri văzând credința voastră, să se înrădăcineze, și în ei numai ce-e bun. O! dar puțin sunt între părinți astăzi, cari să iee în socotință aceea, că precum își vor crește ei pruncii lor, așa vor fi crescuți și ce purtare vor vedea dela părinți așa vor avea și ei.

Măcar de ar ști acei oameni, cari înjură pe Dzeu, pe slujitorii lui Dzeu, sfta biserică și cele sfinte, că astea mare păcat trag după sine și mare nenorocire, eu cred, că ei nici nu ar mai înjura. D'apoi câți nu sunt, cari numai lucru de șagă țin a pomeni numele lui Dumnezeu îndesert? Mare durere însă e aceea, că cei mai mulți oameni mai îngrab învață a înjura decât rugăciunea, deși ingerii în ceriu și creștinii cei buni pe pământ tot lucrul bun îl încep prin rugăciune, precum cherovimii și serafimii cu fața plecată spre ceriu strigă: „*sfânt, sfânt, sfânt e Dl Savaot, plin e ceriul și pământul de mărire a Ta.*“ Și iată pe Domnul Domnilor, pe Împăratul Împărăților, care a făcut ceriul și pământul și toate ce sunt într'ânsele, câți păcătoși și slăbănogi îl înjură? Au doar' cu aceasta avem să-i mulțămim lui Dumnezeu pentru nenumăratele Sale dăruri, că-l vom înjura? O! popor și neam necredincios, până când vei umbla în întunec și în umbra morții?

Căci astăzi câți nu sunt, cari numai răs își fac de rugăciuni, rugându-se numai din vârful limbii, cum a făcut și împăratul Iulian?, care în războiu fiind, când au văzut, că inima lui e străpunsă prin o săgeată, aceea smulgându-o afară, iar sângele ce-l lăsa să curgă în palmă, improșcându-l spre ceriu zicea: *ai invins galileane*, prin cari cuvinte și-a făcut răs, zicând anume, că fiul lui Dumnezeu, care sa făcut om, a fost din Galilea.

Iar cumcă cât de tare urește D-zeu pe oamenii, cari înjură, vedem din pedeapsa cu care Dumnezeu

voiește injurătura a o pedepsi pe pământ, căci vedeți iubiților când odată pe un jidov l'a dus înaintea lui Moise asuprindu-l cu aceea, că pe D-zeu l'a injurat, Moise așa de mare l'a aflat acest păcat, încât el singur nici n'a cutezat al pedepsi, ci spre aceasta pe Dumnezeu l'a ntreat, iar Tatăl Ceresc a demândat să-l lovească cu petrii. O! Doamne multe petrii ar trăbuî mai vartos în ziua de astăzi, dacă Dumnezeu ar demânda ca toți cei-ce injură, să fie toți și ei loviți cu petrii. D'apoi oastea întreagă alui *Senacherib*, împăratul asirienilor, cum o a prăbușit D-zeu, numai pentru-că numele lui D-zeu l'a pomenit îndeșert? (Isaia 37.) Le vedem, cum a umblat *Antiochie și Nicaur*, cari asemenea a pomenit numele Lui D-zeu îndeșert? Așa, că după întreg trupul lui *Antiochie* toată carnea a putrezit și așa de puturoasă a fost încât oștenilor săi le era greață de el, iar *Nicaur* după-ce a căzut în războiu, protivnicul său ca biruitor, ia tăiat capul și în Ierusalim la dus, unde în fața tuturor oamenilor ia tăiat limba și în bucăți dărăburită o a aruncat pasărilor.

Poate vor zice mulți, că astăzi lucruri de astea nu se întâmplă. Asta să nu o credeți iubiților, căci D-zeu și astăzi pedesește pe cei necredincioși, pe unul într'un chip, pe altul în'alt chip. Și astăzi de câte-ori înfruntă D-zeu pe păcătoși pentru fără-de-legile lor? Au doar' ne trăbuie mai mare pedeapsă dela D-zeu, decât uscăciunea asta mare, anul acesta rău, prin care D-zeu ia dela noi *manna*, arătându-ne și prin aceasta, că noi de bunătatea lui D-zeu nu suntem vrednici?

Iar despre pedeapsa cu care se pedesește pruncii cari injură pe părinți *St. Augustin* ne aduce o pildă, pe care el singur cu ochii a văzut-o. El zice, că în *Chesaria* din *Capadochia* a trăit o femeie, care avea 2 prunci cu numele *Pavel* și *Palladie*. Acești 2 frați, într'un timp foarte rău sau purtat față de mama lor, și în urmă pe mama lor întru atâta au năcăjit-o, încât odată ia dus pe ambii la fântână și acolo a început ai blăstăma și injura, iar Dumnezeu aceasta injurătură a mamei asupra copiilor a ascultat-o, căci în urmă mai nefericiți prunci n'au fost, decât acești 2 frați, cari în întreg trupul lor neîncetat tremurau, și de rușine au fugit în pământ străin, unde să nu-i mai cunoască nime. Dumnezeu apoi așa a întocmit lucrul, de au ajuns acolo, unde acest *St. Augustin* servia ca *Episcop*, căruia millă fiindu-i de ei, le-a zis: Voi nefericiților! pentru-ce nu vă căiți de păcatele voastre și să fiți cu aceea-și credință, și supunere cătră mama voastră cu care tot pruncul bun trăbue să fie cătră părinți? Pentru-ce nu-i cereți iertare? Și pruncii ascultând sfatul acestui Sfânt, sau și vindecat.

Câte pilde vași mai putea aduce, din cari atât voi ca părinți cât și pruncii voștri să puteți lua pildă, că voi în vieață să nu suduiți, și se nu pomeniți numele lui Dumnezeu îndeșert. Pruncii voștri să fie cu alipire și ascultare față de voi, iar voi ca părinți se vă îngrijiți de creșterea lor, căci numai astfel veți avea credință asemenea grăunțului de muștar, care e puternic și aspru în lucrarea sa, și așa nimica nu va fi cu neputință înaintea voastră. Alungați dintre voi pe cei răi la suflet, cari calcă sub picioare legea lor părintească și sfta biserica, că astfel preamări să puteți pe Dzeu în totdeauna.

Iar cumcă ce mulțămită o să-mi dați pentru aceasta învățătură dată vouă în ziua de astăzi? Eu nu cer alta, decât ceea-ce a cerut *Sf. Ioan Gură de aur*, care cătră popor așa a grăit: Deoarece astăzi des-

pre injurătură v'am vorbit, mângăiere mie imi veți face, dacă nu veți mai injura și nu veți pomeni numele lui Dumnezeu îndeșert. Amin.

Tâmașda, la 7 August n. 1904.

Alexandru Vașiadi,
paroch gr. or. rom.

CONCURS.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ are de conferit cu începutul anului școlar 1904/5 următoarele stipendii.

1. Un stipendiu din „*Fundațiunea anonimă din comitatul Dobâca*,” de K. 100, — anual, destinat pentru un tânăr român născut în comitatul Dobâca.

2. Un stipendiu de C. 80 — anual, din *Fundațiunea Radu M. Rîureanu*,“ destinat pentru un student român dela școale secundare (medii).

3. Un stipendiu de C. 120 — anual din „*Fundațiunea Ioan Galliceanu de Kecskés*,” destinat pentru un tânăr român dela vr'unul din gimnasiile din *Transilvania*; vor fi preferiți, ceteris paribus, rudeniile fundatorului din familiile „*Pop*“ și „*Anton*.”

4. Un stipendiu de C. 100 — anual din „*Fondul Avram Iancu*,” destinat pentru un tânăr român dela vr'o școală secundară (medie.)

5. Un stipendiu de C. 80 — anual din „*Fundațiunea Dr. Ioan Moga și soția Anna n. Bologa*,” destinat pentru o fetiță de naționalitate română, fără deosebire de confesiune, din *Transilvania*, care frecventează vr'o școală românească, în prima linie școala civilă de fete a *Asociațiunii* sau școala de tete a „*Reuniunii femeilor române din Sibiiu*”; vor fi preferite, ceteris paribus, fetițele care vor putea documenta, că sunt înrudite cu familia *Dr. Ioan Moga* sau cu familia *Bologa*.

Cererile pentru aceste stipendii au să se înainteze comitetului central al *Asociațiunii în Sibiiu* (strada *Morii Nr. 8.*) până la 15 Octomvrie st. n. a. c., prevăzute cu următoarele documente:

- a) atestat de botez;
- b) testimoniu școlar de pe semestrul din urmă al anului școlar 1905/4;
- c) atestat de paupertate;
- d) eventual document de înrudire.

Concurenții care și-au prezentat cererile înainte de publicarea acestui concurs, sunt invitați să-și întregiască eventual cererile în sensul condițiilor stabilite în concursul de față.

Cererile intrate după termin nu se vor considera.

Sibiiu, din ședința comitetului central al „*Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român*,” ținută la 15 Septemvrie 1904.

Iosif Sterca Șuluțu,
președinte.

CRONICA.

Delegațiunea Congresuală însărcinată cu arangierea afacerilor pendente dintre Mitropolia română și cea sârbească s'a întrunit în zilele de 16/29 și 17/30 Sept., în reședința episcopoească din Arad. Ședințele sau ținut sub presiul P. S. Sale Domnului Episcop diecesan Ioan I. Papp în ființa de față a membrilor: a P. C. Sale Filaret Musta arhimandrit și vicar episcopesc în Caransebeș; P. C. Sa Augustin Hamsea arhimandrit și egumen al sf. mănăstiri H.-Bodrog; domnii: Ilie Trăilă director de bancă în Oravița și dl Petru Truța fise consistorial în Arad. Ilustrațiile lor Dr. Iosif Gall și Zeno Mocsonyi de Foen și-au scusat absentarea.

La aceste ședințe au participat și juriconsulții diecesei aradane Dr. Nicolau Oncu, Emanuil Ungurean și Nicolau Zigre, iar din partea diecesei Caransebeșului d-nii Coriolan Bredicean și Dr. Stefan Petrovici.

Hirotonire. În 18 Sept. (1 Oct.) s'a hirotonit întru preot pentru parochia Ohaba-Sârbească, diaconul Romul Ganea.

Noul comitet central al „Asociațiunei.” Lista completă e comitetului ales la adunarea din Timișoara este următorul: President: Iosif Sterea Șuluțiu, vicepresident: Dr. Atanasie Marienescu. Membrii ordinari: Partenie Cosma, Dr. Ambrosie Chețian, Dr. Cornel Diaconovich, Nicolae Ioan, Dr. Liviu Leményi, Iuliu Munteanu, Ioan F. Negruțiu, Ioan Papiu, Dr. Ilarion Pușcariu, Dr. Eusebie Roșca, Dr. Octavian Russu, Nicolae Topan. Membrii suplenți: Dr. Ilie Beu, Dr. Vasilie Bologa, Arsenie Bunea, Gavriil Precup și Romul Simu.

Biblioteca pentru tineret. Secțiunea școlară a „Asociațiunei” a propus să se editeze o „bibliotecă pentru tineret,” în care să se publice scrieri acomodate gradului de apercipiune al tineretului și să se vândă o broșură cu cel mult 10 bani. Propunerea a fost primită unanim în ședința plenară a secțiunilor „Astreii.”

Cărți noi. *Tanitók (tanitónök, ovonök) jogai és kötelességei.* Az érvényben levő törvények, szabályrendeletek, rendeletek, utasítások, elvi jelentőségű határozatok és döntvények alapján irta és összeállította Dr. Szabó Mihály. Ediția a IV-a se găsește de vânzare la redactor în Dicső-Szent-Márton, cu prețul de 5 cor.

De același autor au apărut 6 volume de instrucțiuni și legi relative la administrația școlară, și se capătă cu preț redus pentru cei-ce își comandă colecția.

Istoria universală, pentru clasele superioare ale școalelor medii de Ioan Petrovici, vol. I. Eval vechiu. Brașov 1904. Prețul 2 cor.

Constituția patriei, pentru școalele populare, de Iuliu Vuia. Brașov 1904. Prețul 40 fil.

Anunț. Gramaticile fiertatului meu soț, aprobate de înaltul guvern și Ven. Consistor din Arad, sunt a se căpăta și pentru mai departe la mine. Profesorii și învățătorii vor primi rabat de 20%.

Cărțile sunt:

Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea primă Etimologia. Prețul 2 cor. Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea a doua. Sintacsa. Prețul 1 cor. 50 fil. Gramatica elementară partea primă pentru clasa III-a. Prețul 30 fil. Gramatica elementară partea a doua pentru clasa VI-a. Prețul 60 fil. Cu deosebită stimă: văduva Aurelia Dr. Petran, Arad, str. Lázár Vimos Nr. 4.

Avis.

Atragem atențiunea D-lor învățători asupra manualelor școlare:

1. **ABC-dar ilustrat de Iosif Moldovan și consoții** aprobat de Venerabilele Consistoare din Arad și Caransebeș, apărut acum în a patra edițiune îndreptată și provăzută cu nenumărate ilustrațiuni plăcute și atrăgătoare, menite a descolta plăcerea școlărilor și prin aceasta de-a ușura truda învățătorilor.

2. **Carte de cetire de Iuliu Grofșorean și consoții** ediția a II-a — litere nouă — frumoasă și corespunder, cu o scriere de lecțiuni ușoare ce fac trecere dela ABC-dar la legendar, și cu frumoase lecturi din cercul de cunoștință al școlărilor, tractate în ziceri simple și într'un mod povestitor foarte atrăgător.

Se pot procura dela administrațiunea tipografiei diecesane cu prețul de 40--40 fil. exemplarul. La comande peste 100 bucăți se dă 20% rabat; iar sub 100 numai 10%.

Calendarul diecesan pe anul 1905.

În editura tipografiei diecesane gr.-ort. române a Aradului e deja gata tipărit și se poate avea și procura atât dela administrațiunea tipografiei diecesane, strada Révay Nr. 10, cât și dela librării cu prețul de 40 fileri. La comande peste 10 exemplare 20% rabat, expedate franco. Se estinde pe 14 coale tipar garmond și cuprinde, afară de partea calendaristică, șematismul mitropoliei rom. gr.-ort. în general și al diecesei Aradului în special; cronologia pe anul 1905; sărbători și alte zile schimbăcioase; posturile etc. Genealogia caselor domnitoare; târgurile din Ungaria și Ardeal; instrucțiuni postale și telegrafice etc. iar în partea literară: fotografiile iconostasului și bisericii din St.-Miclăușul-mare.

Moise Nicoară cu fotografie, de S. Secula. Tămăița legendă de M. Cioban. Socialismul dialog de I. Grofșorean Eroul dela Königrätz de St. O. Iosif. Cine a adus sărăcia în lume de I. P. R. Sentințe Căpitanul Romalo poezie de V. Alesandri Sentințe. Un mijloc de înaintare de N. Boscaiu. Casa națională din Arad fotografie. Patronul țiganului poezie de T. Speranță. Un capitol despre lene și superstiție de G. Coșbuc. Sentințe. Mândro, mândro, vrei nu vrei, — poezie de M. Eminescu. Vulcanul, legendă din popor de M. Cioban. Minerva poezie de Nicu Stejărel. Dați creștere fetițelor voastre de O. T. Baba n'aude dar potrivește poezie de E. D. O. Sevastos. Lupul și Titirez basm pentru copii de T. Speranță. Poessii populare. Cucul. — Economie. Creșterea porcilor. O coșniță de albine. Cât timp poartă animalele de casă. — Sfaturi economice. Fel de fel. Glume. — Inerațiuni și reclame, drept-ce cu multă căldură îl recomandăm tuturor oamenilor

cu carte, căci în calendarul acesta pe lângă preț de — 40 fil. află și o carte de lectură prețioasă și plăcută.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din Măgulicea se escrie concurs, cu termen de alegere pe 16/29 Octomvre a. c.

Emolumentele sunt: 1) Locuință cu grădină; 2) în bani 450 cor. și cvinevenalul prescriș de lege; 3) 5 sting. de lemne pentru inv. și școală; 4) scripturistica 16 cor. 5) conferința 20 cor.; 6) curatoratul școlar 16 cor.; 7) dela înmormântări unde va fi pof-tit 1 cor.

Dela competenți se cere: estras de botez, absolutorul preparandial, testimoniu de cvalificație cu succes bun și „declarație,” că de când își formează drep-tul la cvinevenal.

Petițiile astfel instruite și adresate comitetului parochial. să se trimită până la 15/28 Octomvre a. c. P. On. Oficiu protopopesc din Hălmagiu, având recurenții până la ziua alegerii a se presenta în sf. bi-serică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Din ședința comit. par. ținut în Măgulicea la 8/21 Septemvre 1901.

Laurențiu Juga,
preș. com. par.

George Petrișor,
not. com. par.

În conțelege cu: *Ioan Georgia,* adm. ppresb. și in-spector școlar.

—□—

1—3

Conform concludului Ven. Consistor din Oradea-Mare de sub Nrul 1774 a. c. pentru îndeplinirea pos-tului de capelan temporal, pe lângă veteranul pa-roch, Ioan Papp din Sebiș — și filia P. P. Ciganești, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela pri-ma publicare.

Dotățiunea este: a) pământ parochial dela pa-rochia matră Sebiș 20 jugere; b) bir preoțesc dela filia P. P. Ciganești, câte o vica cucuruz sfărmat dela 84 de case; c) stolele indatinate; d) întregirea dela stat staverită în coale de fassiune B, 520 cor. cu re-lutul de cortel; iar capelanul va avea să primească întregirea staverită pentru capelani prin Inaltul Minis-teriu.

Se obsearvă, că venitele de sub punctele a), b) și c) sunt a se împărți în două cu parochul. Se mai observă, că capelanul va fi îndatorat a îndeplini toate agendele parochiale.

Recursorile ajustate cu documentele recerute sunt a se trimite la subscrisul protopop în Beiuș în termenul prescriș.

Beiuș, la 13/26 Sept. 1904.

În conțelegere cu comit. parochial din Sebiș, *Vasilie Papp,* prot. Vașcouli.

—□—

1—3

Cu provocare la ordinul Veneratului Consistor eparchial de sub Nr. 4646/904 prin aceasta să escrie nou concurs pentru îndeplinirea stațiunii învățăorești dela clasele superioare din Mândruloc cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia oficială „Bi-serica și Școala“.

Emolumentele sunt: a) 1000 coroane salar fun-damental; b) 6 stângeni de lemne, din cari se va în-călzi și sala de învățământ, c) 20 cor., pentru scrip-turistica; d) 20 cor., pentru conferință, e) cvartir fru-mos în natură cu două grădini pe intravilanul școlar și f) dela înmormântări cu liturgie 2 cor.; ear dela în-mormântări fără liturgie 1 cor. 60 fil.

Reflectanții la acest post pe lângă cvalificație pres-erisă în §. 60 din regulamentul, vor avea să dovedească cu documente, că pot înființa și conduce cor vocal pe patru voci, că au luat parte la vre-un curs de grădi-nărit și viierit cu succes, și recursele instruite astfel le vor adresa comitetului parochial și le vor înainta P. On. Domn Vasilie Beleş ppresbiter ca inspector școl-ar în termenul indicat, datori fiind a se presenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare și în sfta biserică de aici pentru a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Recursele cari nu vor fi instruite astfel nu se vor lua în considerare și se anunță de acum, că ale-sul va face și servicii cantorale fără altă remunerație.

Mândruloc, din ședința comitetului parochial dela 5/18 Septemvrie 1904.

Iancu Ștefănuț
preș. com. par.

Pașcu Cuvinan
membru și notar adhoc al
comit. par.

În conțelegere cu: *Vasilie Beleş* ppresbiter în Arad.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parochiei vacante din Che-sinț protopresbiteratul Lipovei — se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.“

Emolumentele împreunate cu aceasta parochie sunt: 1) Una sesiune par. constătătoare din 30 jug. pământ; 2) Un intravilan parochial; 3) Birul și stola usuată dela parochiani; 4) Întregirea dotațiunii dela stat, după cvalificațiunea alegândului preot.

Dela recurenți se recere cvalificațiune pentru pa-rochii de cl. I. cu acea observare ca întru cât nu vor fi recurenți cu cvalificațiune de cl. I-a vor fi admiși la candidare și recurenți cu cvalificațiune de cl. II-a.

Recurenții sunt avisați, ca recursele lor instruite cu documentele de cvalificațiune recerută, și adresate comitetului parochial din Chesinț, până la termenul susindicat, să le subștearnă subscrisului protopresbiter Voicu Hamsea în Lipova (Lippa); ear în vre-o Dumi-necă ori sârbătoare, cu observarea §-lui 18 din Re-gulamentul pentru parochii — să se prezenteze în s-ta biserică din Chesinț pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Chesinț 23 August (5 Sept.) 1904.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: *Voicu Hamsea,* protopresbiter

—□—

2—3

Se escrie concurs pentru îndeplinirea postului învățătoresc devenit vacant prin pensionarea învățătorului George Barabaș dela școala nouă din **Chitighaz** (Kétegyház) com. Békés, ppresb. Chișineului cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1.) In bani gata 700 cor., solvinde anticipative în rate treilunare; 2) cinci stângeni metr. adecă un vagon de lemne; din cari jumătate pentru încălzirea salei de învățământ; 3) cvartir liber cu 2 chilii, 1 culină și 2 camere, din cari una pentru lemne; și jumătate din întreg intravilanul școalei, circa 400 stâng. □, ceealtă jumătate 400 stâng □, rămânând în posesiunea parohiei; 4) pentru conferințe la an 16 cor.; 5) pentru scripturistică la an 6 cor. 66 fil.; 6) dela înmormântări unde va fi chemat — la cele mari 2 cor., la cele mici 1 cor., și în fine $\frac{1}{4}$ parte din procentele anuale ale fond. Conte Almásy de 3570 cor.

Despre famulație va îngrijii epitropia culturală.

Cvîncvenalul prim îl va primi alegândul numai după 5 ani de serviciu dela întărirea pe aceasta stațiune.

Alesul va fi îndatorat fără altă remunerațiune a conduce în fie-care Duminecă, sărbătoare și în postul mare strana stângă; a introduce școlarii la cântările liturgice și pe note în duet și terțet și la dorința a cânta cu ei sub decursul sf. liturgii, a catechisa, a instrua în fiecare an câte 2 elevi mai marișori în cântările bisericești; iară la înmormântări mici unde nu va fi pofitit învățătorul, — e îndatorat a da un elev introdus în cântări ca ministrant lângă preoții locali fungeți.

Alesul nu poate reflecta la nici un fel de favoruri afară de dotațiune, și până la alte dispozițiuni e obligat a instrua fără remunerațiă deosebită elevele îndrumate la școala sa.

Recurenții au să-și trimită recursele ajustate conform Regulam. în vigoare provăzute și atestate de conduită adresate comitetului parochial din Chitighaz oficiului ppresbiteral al Chișineului și a se presenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare, pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Chitighaz, 26 August (8 Sept.) 1904.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu Dr. Ioan Trailescu ppresbiter.

—□—

3—3

Prin pensionarea ambilor învățători dela școalele noastre din **Alioș**, devenind ambele stațiuni vacante, prin aceasta să publică concurs, pentru îndeplinirea ambelor posturi învățătoresți și anume unul la școala inferioară cu clasele I și II, și celalalt cu școala superioară cu clasele III—VI, dela școalele noastre din Alioș ppresbiteratul Lipovei, cu termen de 30 zile dela prime publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt pentru fiecare post învățătoresc: 1., In bani gata 720 cor. 2., Folosința unui jugăr pământ estravilan jumătate din grădina bătrână și $\frac{1}{2}$ din grădina școalei. 3., 16 metri lemne pentru folosința proprie. 4., Pentru conferință 10 cor. 5., Pentru scripturistică 10 cor., cortel liber în edificiul școalei, cu observarea, că podrumul (pivnița) vor folosi-o învățătorii în comunitate frățească.

Se observă că conform Inaltei rezoluțiuni con-sistoriale nr. 4701/904 la clasele inferioare se admite recurgera și de învățătoare.

Învățătorul ales la clasele sup. dela înmormântări și funcțiunile bisericești va beneficia venitele îndatinate. Ambii învățători sunt deobligați a conduce câte o strană, ca cantori în biserică, fără alta remunerațiune și în fie-care Duminecă și sărbătoare dela 2—4 ore d. a vor ținea școala de repețire și anume învățătorul dela cl. inf. cu pruncii de 12—15 ani, iar cel dela cl. sup. este deobligat a inființa și conduce cor vocal

Contribuțiunea o solvește fie-care învățător din al său, iar cvîncvenalul au să-l primească ambii învățători dela stat.

Recurenții la aceste posturi sunt avisați, ca recursele lor, ajustate cu documentele legale de calificatiune și arătând în recursul lor anumit, că pentru care stațiune recur, împreună cu declarațiunea, că de când își formează dreptul la cvîncvenal, și adresate comitetului parochial, au a le subșterne P. T. D-lui ppresbiter tractual Voicu Hamsea în Lipova (Lippa), precum și a se presenta până la terminul susindicat în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sf-ta biserică din Alioș, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Alioș, 8/21 Aug. 1904.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: *Voicu Hamsea* ppresbiter.

—□—

3—3

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii, de pept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, sgârçuirile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil., și 2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la morburi secrete **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons, Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât să comandez **Laxbonbons** zacharele purgative. plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chimicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinar-suri, liqueruri, rom și altele. Tee russice, parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articole cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pecum și praf. Ori-ce fel de articol din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

13—20

Cornel Demeter.

apotecar în Szászváros, iskola-uteza 46

